

OSNOVNA SREDSTVA

U osnovna sredstva spadaju sva ona sredstva koja se koriste u procesu proizvodnje ali se njihova vrednost ne utroši odjednom, već se ona vremenom smanjuje dok se postepeno ne amortizuje do kraja. U osnovna sredstva takođe mogu spadati i određena nematerijalna ulaganja kao što su patenti, licence, koncesije, zaštitni znak, itd.

Osnovna sredstva se prema procesu proizvodnje mogu podeliti na:

- 1.) Osnovna sredstva u pripremi
- 2.) Osnovna sredstva u funkciji
- 3.) Osnovna sredstva van funkcije

U osnovna sredstva u pripremi spadaju sva ona sredstva koja je potrebno izgraditi, montirati, pribaviti, pripremiti za proces proizvodnje ali koja još nisu spremna za uključivanje u poslovnu aktivnost. Priprema predstavlja period koji uključuje sve faze počevši od obezbeđivanja finansijskih sredstava, izgradnje, nabavke opreme i materijala pa sve do uključivanja osnovnog sredstva u sam proces poslovne delatnosti.

U osnovna sredstva u funkciji spadaju ona sredstva koja se koriste za obavljanje poslovne aktivnosti kojom se preduzeće bavi. U ova sredstva se ubrajaju zemljišta, šume, građevinski objekti, oprema, dugogodišnji zasadi, osnovna stada, materijalna prava i ostala osnovna ostala sredstva.

U osnovna sredstva van funkcije spadaju sredstva koja se više ne koriste u poslovanju zbog zastarelosti, ekonomske neisplativosti, gubitka upotrebne vrednosti, itd. Ova sredstva se mogu restaurirati ukoliko postoji ekonomska opravdanost za to, ustupiti drugom pravnom licu ili jednostavno prodati.

Evidencija o osnovnim sredstvima je obavezna za sva preduzeća i ona se sprovodi preko:

- 1.) Glavne knjige
- 2.) Knjige inventara
- 3.) Analitičke kartice osnovnih sredstava

Za razliku od glavne knjige, knjiga inventara predstavlja analitičku evidenciju koja pruža informacije (naziv osnovnog sredstva, naziv proizvođača i njegovo sedište, datum i broj, vek trajanja, nabavnu vrednost, datum stavljanja u promet, itd.) o stanju i promenama na osnovnim sredstvima. Analitičke kartice osnovnih sredstava predstavljaju takav vid evidencije gde se za svako osnovno sredstvo otvara posebna kartica. Na ovoj kartici se popunjavaju podaci o osnovnom sredstvu kao i podaci o stanju i promenama vrednosti osnovnog sredstva.

OSNOVNA SREDSTVA – OTPIS VREDNOSTI

Osnovna sredstva predstavljaju sredstva koja se u preduzeću koriste za obavljanje osnovne delatnosti. Kao takva, osnovna sredstva imaju svoju vrednost i svoj vek trajanja. Ova vrednost se kroz vek trajanja, kao i samim korišćenjem pri obavljanju poslovne delatnosti smanjuje. Razlozi

zmanjenja su mnogobrojni, a neki od njih su: trošenje upotrebom, prirodno habanje, zastarelost zbog novih pronalazaka, oštećenja, prestanak upotrebe, kvarovi. Preduzeća imaju obavezu da smanjenje vrednosti osnovnih sredstava (troškovi amortizacije) beleže u svojim poslovnim knjigama. Osnovna svrha obračunavanja visine otpisa odnosno ispravke vrednosti osnovnih sredstava jeste da se obezbedi ispravno obračunavanje periodičnog rezultata.

Polazna tačka prilikom definisanja amortizacije, jeste iznos osnovice koja se umanjuje. U praksi se za utvrđivanje osnovice najčešće koriste sledeća dva metoda:

1. Metod vremenskog otpisa (linearni i degresivni)
2. Metod funkcionalnog otpisa

Metod vremenskog otpisa

Metoda vremenskog otpisivanja raspodeljuje nabavnu vrednost osnovnog sredstva na ceo vremenski period njegovog korišćenja. Problem ovog metoda jeste u tome što se ne može sa preciznošću utvrditi vek trajanja osnovnog sredstva. Period korišćenja osnovnog sredstva se utvrđuje na osnovu pretpostavke ili iskustva sa istim ili sličnim osnovnim sredstvima.

Metod vremenskog otpisa može biti:

- linearni
- degresivni

Linearni metod polazi od pretpostavke da se osnovno sredstvo troši ravnomerno u toku celog vremenskog perioda korišćenja što znači da se vrednost osnovnog sredstva smanjuje iz godine u godinu za isti iznos. Iznos godišnjeg otpisa dobijamo tako što delimo nabavnu vrednost osnovnog sredstva sa procenjenim vremenskim periodom trajanja.

Za razliku od linearnog metoda, kod ***degresivnog metoda*** otpis je najveći u prvoj godini a zatim se sa godinama korišćenja smanjuje. Prednost ovog metoda u odnosu na linearni je u tome što realnije prikazuje otpis vrednosti jer se vrednost osnovnog sredstva ne smanjuje samo na osnovu fizičkog habanja, već na njega utiču i drugi faktori kao što su tehnička zastarelost, promene tražnje, izlazak iz mode i sl.

Metod funkcionalnog otpisa

Metod funkcionalnog otpisa polazi od pretpostavke da se vrednost osnovnog sredstva smanjuje po broju časova njegovog rada ili po broju proizvedenih jedinica koje može da pruži. Nabavna vrednost osnovnog sredstva se deli sa procenjenim obimom časova rada ili procenjenim obimom proizvodnje. Na ovaj način dobija se visina troškova otpisa po jedinici proizvoda ili časova rada. Godišnju amortizaciju dobijamo tako što pomnožimo trošak otpisa po jedinici sa procenjenom godišnjom proizvodnjom ili časovima rada. Takođe, iznos troška amortizacije možemo dobiti i na direktan način kada se vrednost, koja se dobija iz odnosa Nabavne vrednosti i procenjenog obima časova rada ili procenjenog obima proizvodnje, pomnoži sa godišnjom proizvodnjom ili časovima rada. Ovaj metod se često koristi kod transportnih sredstava gde se učinak meri u kilometrima.